

REGULOWANIE CEN I KOSZTÓW OBROTU ENERGIĄ ELEKTRYCZNĄ DLA GOSPODARSTW DOMOWYCH

Halina Buk

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach
Wydział Finansów i Ubezpieczeń

Streszczenie: Proces liberalizacji rynku energii elektrycznej następuje w Polsce od ponad 20 lat. Jednym z istotniejszych problemów tego procesu, poza przekształceniami organizacyjnymi i własnościowymi, jest mechanizm regulowania cen i kosztów przez państwo. W zależności od charakteru działalności przedsiębiorstwa energetycznego, mechanizm ten jest zróżnicowany. Celem artykułu jest ocena funkcjonującego aktualnie systemu kształtowania cen w obrocie energią elektryczną. W tym ogniwie całego łańcucha tworzenia wartości w sektorze energii elektrycznej znaczący postęp w uwalnianiu cen nastąpił od 2007 roku. Jedyną grupą konsumentów, która jest chroniona przed nadmiernym wzrostem cen sprzedaży energii elektrycznej, są gospodarstwa domowe. Funkcje regulacyjne pełni organ administracji państwowej – Urząd Regulacji Energetyki. Należy jednak podkreślić, że generalnie w ceny sprzedaży energii są przenoszone wszystkie koszty uzasadnione ponoszone przez dostawców energii.

Słowa kluczowe: ceny energii elektrycznej, koszty uzasadnione, gospodarstwo domowe, regulacja cen

DOI: 10.17512/znpcz.2018.2.01

Wprowadzenie

Charakterystyczną cechą przedsiębiorstw energetycznych jest funkcjonowanie w określonym łańcuchu tworzenia wartości, zaś każdy rodzaj działalności (wytworzenie, przesył, dystrybucja, obrót) jest koncesjonowany i wymaga odrębnego ewidencjonowania przychodów i kosztów. Każdy rodzaj działalności energetycznej może być prowadzony przez odrębny podmiot gospodarczy lub przez przedsiębiorstwo zintegrowane pionowo. Zatem z ogniwa na ogniwo przenoszone są koszty działalności, by ostatecznie odbiorca końcowy zapłacił cenę za skonsumowaną energię. Z natury rzeczy przedsiębiorstwa energetyczne, a zwłaszcza zajmujące się przesyłem czy dystrybucją energii, są monopolistami naturalnymi (Zawada i in. 2015, s. 7, 8). Jest to podstawowy argument na rzecz funkcjonowania określonego mechanizmu regulowania cen i kosztów.

Celem artykułu jest ocena funkcjonującego aktualnie systemu kształtowania cen w obrocie energią elektryczną. Od 2007 roku nastąpiły znaczące zmiany w ostatnim ogniwie polskiej energetyki, tj. w obrocie energią, gdyż uwolniono ceny sprzedaży energii dla odbiorców końcowych. Pozostała tylko jedna grupa odbior-

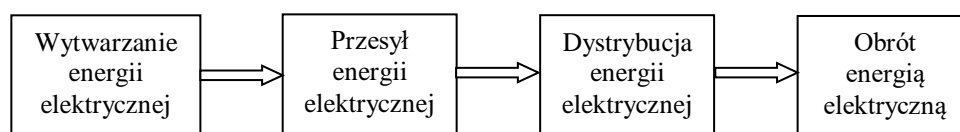
ców, tj. gospodarstwa domowe, dla której nadal działa mechanizm dyscyplinujący ceny sprzedaży energii. Mechanizm ten jest stosunkowo łagodny, gdyż sprowadza się do tego, by urzędowi sprzedawcy energii mieli zatwierdzone taryfy dla odbiorców z grupy taryf G (gros to gospodarstwa domowe) decyzją administracyjną Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki. Generalnie jednak tacy sprzedawcy energii mają zapewnione w taryfach pokrycie ponoszonych kosztów uzasadnionych.

Strony transakcji obrotu energią elektryczną

W teorii i praktyce ekonomii mówi się o dwóch podstawowych uczestnikach rynku, tj. producencie i konsumencie (nabywcy). Te dwie grupy uczestników rynku determinują kształtowanie się popytu, podaży oraz cen produktów i towarów. Takie ogólne podejście ekonomiczne wskazuje, że przez konsumenta (nabywcę, odbiorcę) określonego dobra należałoby rozumieć ostatnie ogniwo w łańcuchu gospodarczym. Łańcuch gospodarczy może dotyczyć wyłącznie jednostek biznesowych, ale także obejmować jednostki biznesowe i jednostki niebiznesowe. W polskim prawie cywilnym pojęcie „konsument” zostało zawężone do osoby fizycznej, która dokonuje czynności prawnej, która to czynność nie jest bezpośrednio związana z działalnością gospodarczą bądź zawodową tej osoby (por.: Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. ..., art. 22¹). Ta definicja konsumenta określa tylko cechy konsumenta, nie odnosi się do cech drugiej strony czynności prawnej.

Powstaje pytanie, jak kwalifikować konsumenta energii elektrycznej, a więc czy w sposób zawężający do osób fizycznych niebiznesowych, jak stanowi prawo cywilne, czy też szerzej. Należy nadmienić, że w doktrynie prawniczej wskazuje się także na pojęcie „klient”, mające szerszy zakres niż „konsument”. Według I.B. Nestoruka klientami są zarówno konsumenci, jak i podmioty niebędące konsumentami, czyli także przedsiębiorcy nabywający środki produkcji lub towary i usługi w celu dalszej ich odsprzedaży (Nestoruk 2000, s. 104).

Branża energetyczna, a zwłaszcza sektor energii elektrycznej, ma tę specyfikę, że w przepływie wytwarzanych i sprzedawanych produktów uczestniczy wiele podmiotów, zanim te dobra trafią do ostatecznego nabywcy. Główne ogniwa łańcucha wartości w tym sektorze przedstawiono na *Rysunku 1*. Uwzględniono wyłącznie te ogniwa, dla których podstawowy akt prawny regulujący rynek energii w Polsce, jakim jest ustawa *Prawo energetyczne* (Ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. ...), zwana dalej u.p.e., określa wytyczne dla kształtowania parametrów cen i kosztów.

Rysunek 1. Główne ogniwa łańcucha wartości w sektorze energii elektrycznej

Źródło: Opracowanie własne

Charakterystyczne dla tego sektora jest to, że prowadzenie każdego z wymienionego rodzaju działalności jest koncesjonowane (por.: Ustawa z dnia 2 lipca 2004 r. ..., art. 46 ust. 1 poz. 3), a urzędem wydającym właściwą koncesję jest Urząd Regulacji Energetyki.

Zważywszy, że przedmiotem artykułu jest tylko obrót energią elektryczną, pomija się opis cech charakterystycznych innych ogniw. Prawo energetyczne posiłkuje się dwoma pojęciami związanymi z dostarczaniem energii jej nabywcom, tj. „obróć” i „sprzedaż”. Obrót stanowi działalność gospodarczą, która polega na handlu paliwami lub energią, a handel ten może mieć charakter hurtowy lub detaliczny. Sprzedaż natomiast oznacza dokonywanie bezpośredniej sprzedaży paliw albo energii przez podmiot, który zajmuje się ich wytwarzaniem, albo dokonywanie odsprzedaży tych dóbr przez podmiot, który zajmuje się ich obrotem. Przedmiotem tak rozumianej sprzedaży nie są derywaty elektroenergetyczne czy derywaty gazowe (por.: art. 3 ust. 6 i 6a u.p.e.).

Obrotem energią elektryczną, jako działalnością koncesjonowaną, zajmuje się ponad 360 podmiotów w Polsce. Jedne z nich sprzedają energię dla ponad 1 miliona odbiorców, a inne handlują energią w ramach grup kapitałowych. Liczne przedsiębiorstwa energetyczne zajmujące się obrotem energią elektryczną dokonują transakcji kupna-sprzedaży energii elektrycznej bez jej dostawy fizycznej. Mogą one zakupywać energię elektryczną za pośrednictwem towarowego domu maklerskiego lub domu maklerskiego na giełdzie towarowej, także dokonują bezpośrednich transakcji na rynku regulowanym.

Polskie prawo wprowadza też taką kategorię jak sprzedawca z urzędu. Jest nim przedsiębiorstwo energetyczne, które prowadzi koncesjonowany obrót paliwami gazowymi lub energią elektryczną, a jednocześnie świadczy usługi kompleksowe gospodarstwom domowym, które nie korzystają z prawa wyboru sprzedawcy paliw gazowych lub energii elektrycznej (por.: art. 3 ust. 29 u.p.e.). Chodzi w tym przypadku o to, aby odbiorca – gospodarstwo domowe nie zawierało obligatoryjnie umowy na usługę dystrybucji energii elektrycznej z jedną firmą i oddzielnie umowy na zakup energii elektrycznej jako towaru z inną firmą, chyba że dobrowolnie z takiego prawa skorzysta. Na tę okoliczność wprowadzono pojęcie usługi kompleksowej świadczonej na podstawie umowy. Przy czym umowa taka obejmuje jednocześnie świadczenie sprzedaży i świadczenie usługi przesyłania lub dystrybucji paliw gazowych lub energii. Zgodnie z art. 5a ust. 1 *Prawa energetycznego* sprzedawca z urzędu ma obowiązek zapewnić świadczenie usługi kompleksowej poprzez zawarcie umowy kompleksowej z odbiorcą energii elektrycznej w gospodarstwie domowym, który nie skorzystał z prawa wyboru sprzedawcy, a jest przyłączony do sieci przedsiębiorstwa energetycznego wskazanego w koncesji sprzedawcy z urzędu. Taki odbiorca ma być równoprawnie traktowany przez sprzedawcę z urzędu. Nadto art. 5a ust. 2 u.p.e. stanowi, że przedsiębiorstwo energetyczne, które zajmuje się przesyłaniem lub dystrybucją energii elektrycznej, ma obowiązek zawarcia ze sprzedawcą z urzędu umowy o świadczenie usługi przesyłania lub dystrybucji energii elektrycznej w celu dostarczania energii odbiorcy energii elektrycznej w gospodarstwie domowym.

Wprawdzie od 1 lipca 2007 r. każdy odbiorca ma prawo do swobodnego wyboru dostawcy energii elektrycznej, ale zdecydowana większość konsumentów – gospodarstw domowych w Polsce zawiera jedną umowę z przedsiębiorstwem obrotu energią elektryczną (sprzedawcą z urzędu), która dotyczy zarówno nabycia energii elektrycznej jako towaru (obrotu), jak i usługi dystrybucyjnej. Przyczynami takiego stanu rzeczy są:

- względy proceduralne wiążące się z koniecznością podpisania umowy z innym dostawcą energii elektrycznej;
- ograniczone możliwości bezpośredniego kontaktu klienta z dostawcą energii, zwłaszcza w sytuacjach niezapowiedzianych przerw w dostawie energii, spornych rozliczeń finansowych;
- bardzo duże trudności (nawet dla wyedukowanego ekonomisty) w obliczeniu ewentualnych potencjalnych korzyści ekonomicznych wskutek zmiany dostawcy energii elektrycznej. Ta przyczyna jest z kolei pochodną małej czytelności i przejrzystości taryf dla energii elektrycznej kształtowanych odrębnie przez każdego dostawcę energii.

Prawo energetyczne nie używa takich pojęć jak klient czy konsument, lecz następujące kategorie odbiorcy:

1. Odbiorca – jest nim każdy, który tytułem zawartej umowy z przedsiębiorstwem energetycznym otrzymuje lub pobiera paliwa lub energię.
2. Odbiorca końcowy – to odbiorca dokonujący zakupu paliw lub energii tylko do zużycia finalnego na własny użytek. Nie zalicza się do własnego użytku energii elektrycznej zakupionej w celu jej zużycia dla celów wytwarzania, przesyłania czy dystrybucji.
3. Odbiorca paliw gazowych lub energii elektrycznej bądź energii cieplnej w gospodarstwie domowym – jest to odbiorca końcowy, który dokonuje zakupu tych produktów wyłącznie w celu ich zużycia w gospodarstwie domowym.
4. Odbiorca wrażliwy energii elektrycznej – jest to osoba, której przyznano dodatek mieszkaniowy na podstawie ustawy o dodatkach mieszkaniowych (Dz.U. z 2013 r. poz. 966 i 984, z 2015 r. poz. 693 i 1220 oraz z 2016 r. poz. 195 i 1250) i zawarła z przedsiębiorstwem energetycznym umowę kompleksową lub umowę sprzedaży energii elektrycznej, a jednocześnie zamieszkuje w miejscu dostarczania energii elektrycznej.

Szczególną grupą odbiorców energii elektrycznej są gospodarstwa domowe, gdyż tylko dla tej grupy odbiorców funkcjonuje nadal mechanizm regulowania cen i kosztów.

Ogólny mechanizm regulowania cen i kosztów w obrocie energią elektryczną

Przedsiębiorstwa energetyczne w zależności od zakresu wykonywanej działalności gospodarczej ustalają i wprowadzają, w trybie określonym prawem energetycznym, dla określonych grup odbiorców taryfy, czyli zbiory cen i stawek opłat oraz warunków ich stosowania. Przedsiębiorstwo zajmujące się sprzedażą energii elektrycznej jest zobligowane do opracowania taryfy w odniesieniu do wszystkich

grup odbiorców, dotyczy to także ofert produktowych, które bazują na kryteriach wolnorynkowych. Podstawowym regulatorem prawnym określającym zasady kształtowania takich taryf jest Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 29 grudnia 2017 r. w sprawie szczegółowych zasad kształtowania i kalkulacji taryf oraz rozliczeń w obrocie energią elektryczną.

Taryfa dla obrotu energią elektryczną powinna zawierać:

1. ceny energii elektrycznej,
2. sposób ustalania bonifikat za niedotrzymanie wymaganych standardów jakościowych obsługi odbiorców.

W taryfie należy określić grupy taryfowe i szczegółowe warunki kwalifikowania odbiorców do tych grup. Ceny energii elektrycznej zawarte w taryfie zostają ustalone dla parametrów jakościowych energii elektrycznej określonych w rozporządzeniu systemowym (Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 4 maja 2007 r. ...). Jeżeli przedsiębiorstwo nie dotrzyma parametrów jakościowych energii elektrycznej albo też nie dotrzyma standardów jakościowych obsługi odbiorców, to odbiorcom przysługują bonifikaty ustalone w sposób określony przez operatora dystrybucyjnego bądź sprzedawcę energii elektrycznej.

Pierwszoplanowym jest podział odbiorców na grupy taryfowe. Dokonuje się tego na podstawie poziomu kosztów uzasadnionych, które są ponoszone przez przedsiębiorstwo energetyczne za dostarczanie energii elektrycznej do tych odbiorców. Za punkt odniesienia należy przyjąć następujące kryteria (por.: Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 29 grudnia 2017 r. ..., § 6.1):

- poziom napięcia sieci w miejscu dostarczania energii elektrycznej,
- wartość mocy umownej,
- system rozliczeń,
- liczbę rozliczeniowych stref czasowych,
- zużycie energii elektrycznej na potrzeby gospodarstw domowych.

Ceny lub stawki opłat określone w taryfie kalkuluje się na okres 12 miesięcy kalendarzowych. Jak już zasygnalizowano, w kalkulacji cen i opłat należy uwzględnić koszty uzasadnione, a więc koszty niezbędne do wykonania zobowiązań.

Przedsiębiorstwo energetyczne zajmujące się obrotem energią elektryczną w kalkulacji cen energii elektrycznej uwzględnia dwa podstawowe składniki:

1. planowane koszty uzasadnione zakupu tej energii oraz
2. koszty uzasadnione prowadzonej działalności gospodarczej w obszarze obrotu energią elektryczną.

Każdy z tych dwóch składników jest w pewnym zakresie regulowany. Mianowicie na poziom planowanych uzasadnionych kosztów zakupu energii elektrycznej wpływają koszty zakupu energii z uwzględnieniem zasad konkurencji; należy nadto uwzględnić minimalizację tych kosztów zakupu oraz inne koszty poniesione związane z odnawialnymi źródłami energii. Natomiast koszty uzasadnione wykonywania działalności gospodarczej w obszarze obrotu energią elektryczną ustala się na podstawie:

1. kosztów obsługi handlowej, która jest związana z obrotem energią elektryczną;
2. wspólnych kosztów prowadzenia obrotu energią elektryczną.

Szczególną grupą odbiorców energii elektrycznej są gospodarstwa domowe, gdyż taryfy dla tej grupy odbiorców (tzw. taryfy G) obligatoryjnie są przedkładane do zatwierdzenia przez Prezesa URE poprzez wydanie decyzji administracyjnej. Taki mechanizm ma na celu ochronę tej grupy odbiorców przed ewentualnym nadmiernym wzrostem cen energii elektrycznej. Prezes URE daje szczegółowe wskazówki dotyczące opracowania taryf dla energii elektrycznej odpowiednio w zakresie dystrybucji oraz w zakresie obrotu dla odbiorców grup taryfowych G¹. Taryfy dla pozostałych grup odbiorców nie są zatwierdzane przez ten organ administracyjny, co oznacza, że ceny sprzedaży energii są *de facto* cenami rynkowymi.

Wskazany przez URE sposób oznaczeń poszczególnych grup taryfowych oraz kryteria i zasady klasyfikowania odbiorców do tych grup przedstawiono w Tabeli 1.

Tabela 1. Grupy taryfowe dla odbiorców energii elektrycznej

Taryfy (grupy)	Podstawa przypisania odbiorców do grup taryfowych
A21 A22 A23	Zasilanie z sieci elektroenergetycznych wysokich napięć, przyjmując rozliczenie w strefach za pobraną energię elektryczną: A21 – rozliczenie w jednej strefie czasowej: dobowej A22 – rozliczenie w dwóch strefach czasowych: szczytowej i pozaszczytowej A23 – rozliczenie w trzech strefach czasowych: okres przedpołudniowy, okres popołudniowy oraz pozostałe godziny doby
B21 B22 B23	Zasilanie z sieci elektroenergetycznych średnich napięć, przyjmując moc umowną powyżej 40 kW i rozliczenie za pobraną energię elektryczną w strefach czasowych analogicznie wyróżnianych, jak w grupie taryfy A
B11	Zasilanie z sieci elektroenergetycznych średnich napięć, przyjmując moc umowną nie większą niż 40 kW oraz rozliczenie za pobraną energię elektryczną w jednej strefie czasowej: dobowej
C21 C22a C22b	Zasilanie z sieci elektroenergetycznych niskich napięć, przyjmując moc umowną powyżej 40 kW lub że prąd znamionowy zabezpieczenia przed licznikiem w torze prądowym jest powyżej 63 A, a rozliczenie za pobraną energię elektryczną jest w następujących strefach: C21 – rozliczenie w jednej strefie czasowej: dobowej C22a – rozliczenie w dwóch strefach czasowych: szczytowej i pozaszczytowej C22b – rozliczenie w dwóch strefach czasowych: okres dzienny i nocny
C11 C12a C12b	Zasilanie z sieci elektroenergetycznych niskich napięć, przyjmując moc umowną nie większą niż 40 kW i prąd znamionowy zabezpieczenia przed licznikiem poniżej 63 A, a rozliczenie za pobraną energię elektryczną jest w strefach czasowych analogicznie wyróżnianych w grupach C21, C22a, C22b

¹ Por.: wzór tekstu taryfy dla energii elektrycznej w zakresie dystrybucji oraz w zakresie obrotu dla odbiorców grup taryfowych G (www.ure.gov.pl).

G11 G12 G12w G12as	<p>Pozostałe grupy, niezależnie od poziomu napięcia zasilania czy wielkości mocy umownej, przyjmując rozliczenie za pobraną energię elektryczną w następujących strefach czasowych:</p> <p>G11 – rozliczenie w jednej strefie czasowej: dobowej</p> <p>G12, G12w, G12as – rozliczenie w dwóch strefach czasowych: okres dzienny i nocny.</p> <p>Do tych grup zalicza się energię elektryczną, która jest zużywana na potrzeby takich obiektów, jak: gospodarstwa domowe, pomieszczenia gospodarcze wykorzystywane do prowadzenia gospodarstw domowych, lokale o charakterze zbiorowego mieszkania, mieszkania rotacyjne, mieszkania pracowników placówek dyplomatycznych, domki letniskowe, obiekty wspólnego pomiaru w gestii stosownych administracji, garaże indywidualnych odbiorców. W tej grupie nie uwzględnia się pobrania energii elektrycznej związanego z prowadzoną działalnością gospodarczą</p>
R	Odbiorcy przyłączeni do sieci elektroenergetycznej, którzy nie są wyposażeni w stosowne układy pomiarowe, jak: silniki syren alarmowych, stacje ochrony gazociągów, oświetlenia reklam itp.

Źródło: Wzór taryfy dla energii elektrycznej w zakresie dystrybucji i obrotu dla odbiorców grup taryfowych G (www.ure.gov.pl)

Z powyższego widać, że kwalifikowanie taryfy G jest nieco szersze, aniżeli tylko dla typowych gospodarstw domowych. Obejmuje też lokale innych jednostek czy pomieszczenia związane z budynkami i lokalami mieszkalnymi.

Przykłady taryf energii elektrycznej dla gospodarstw domowych

Przedsiębiorstwo prowadzące działalność w zakresie obrotu energią elektryczną i jednocześnie pełniące funkcję kompleksowego sprzedawcy (a więc także usługi dystrybucji energii) nie ujawnia w sporządzanej taryfie wszystkich licznych składowych elementów ceny sprzedaży energii, o których była wcześniej mowa. Odbiorcy z grup taryfowych gospodarstw domowych uzyskują tylko informację o cenach energii w wyróżnionych przez przedsiębiorstwo strefach czasowych. Należy podkreślić, że regulacje prawne nie narzucają ilości i rodzaju taryf w tych strefach. Sprzedawcy energii w Polsce, w zależności od przyjętej strategii marketingowej, wyróżniają zróżnicowaną ilość stref czasowych, najczęściej od trzech do ośmiu. Poniżej podano przykłady cen energii elektrycznej dla odbiorców z grup taryfowych G stosowane przez przedsiębiorstwa energetyczne świadczące usługę kompleksową, a więc obejmującą zarówno usługę dystrybucji, jak i dostawę samej energii elektrycznej.

Spółka akcyjna Enea wyróżnia pięć podgrup taryf w grupie G w pięciu strefach czasowych (por.: *Tabela 2*).

Tabela 2. Ceny w rozliczeniach za energię w grupie taryfowej G w Enea Spółka Akcyjna w 2018 roku

Grupa taryfowa		Ceny energii [zł/kWh] bez podatku VAT				
nazwa taryfy	symbol	całodobowa	szczytowa	pozaszczytowa	dzienna	nocna
<i>Dzień i noc</i>	G11	0,2432	-	-	-	-
<i>Ciepły dom</i>	G12	-	-	-	0,3042	0,1407
<i>Mój weekend</i>	G12w	-	0,3492	0,1464	-	-
<i>A konto dzień i noc</i>	G11p	0,2432	-	-	-	-
<i>A konto ciepły dom</i>	G12p	-	-	-	0,3042	0,1407

Źródło: („Biuletyn Branżowy URE ...” 2017)

Przedsiębiorstwo Tauron Sprzedaż Sp. z o.o. (siedziba w Krakowie) ma bardzo rozbudowaną siatkę cenową w grupie taryfowej G. Określa odrębne ceny energii elektrycznej dla dwóch obszarów geograficznych, aczkolwiek różnica dotyczy wyłącznie ceny w jednej podgrupie taryfy. Wprowadza też dodatkową podgrupę taryfową G13, do której kwalifikuje się odbiorców rozliczających się w trzech strefach doby, tj. szczycie przedpołudniowym, szczycie popołudniowym i pozostałych godzinach doby. Ceny energii obowiązujące odbiorców, dla których przedsiębiorstwo świadczy usługę kompleksową, przedstawiono w *Tabeli 3* i *Tabeli 4*.

Tabela 3. Ceny w rozliczeniach za energię w grupie taryfowej G w Tauron Sprzedaż Sp. z o.o. w 2018 roku dla następujących obszarów: bielski, będziński, częstochowski, krakowski, tarnowski

Nazwa taryfy		Ceny energii elektrycznej [zł/kWh] bez podatku VAT							
		okres całodobowy	okres szczytowy	okres pozaszczytowy	okres dzienny	okres nocny	szczyt przedpołudniowy	szczyt popołudniowy	pozostałe godziny doby
G11	Dom Wygodny	0,2445	-	-	-	-	-	-	-
G12	Dom Oszczędna Noc	-	-	-	0,3015	0,1556	-	-	-
G12w	Dom Oszczędny Weekend Plus	-	0,3220	0,1556	-	-	-	-	-
G12e	Dom Oszczędna Noc Plus	-	-	-	0,3041	0,1561	-	-	-
G13	Dom Oszczędny Plus	-	-	-	-	-	0,2694	0,4182	0,1817

Źródło: („Biuletyn Branżowy URE ...” 2017)

Tabela 4. Ceny w rozliczeniach za energię w grupie taryfowej G w Tauron Sprzedaż Sp. z o.o. w 2018 roku dla następujących obszarów: jeleniogórski, legnicki, opolski, wałbrzyski, wrocławski

Nazwa taryfy		Ceny energii elektrycznej [zł/kWh] bez podatku VAT							
		okres całodobowy	okres szczytowy	okres pozaszczytowy	okres dzienny	okres nocny	szczyt przedpołudniowy	szczyt popołudniowy	pozostałe godziny doby
G11	<i>Dom Wygodny</i>	0,2445	-	-	-	-	-	-	-
G12	<i>Dom Oszczędna Noc</i>	-	-	-	0,3015	0,1556	-	-	-
G12w	<i>Dom Oszczędny Weekend Plus</i>	-	0,3220	0,1556	-	-	-	-	-
G12e	<i>Dom Oszczędna Noc Plus</i>	-	-	-	0,3221	0,1561	-	-	-
G13	<i>Dom Oszczędny Plus</i>	-	-	-	-	-	0,2694	0,4182	0,1817

Źródło: („Biuletyn Branżowy URE ...” 2017)

Energa-Obrót SA (siedziba w Gdańsku) dla odbiorców w grupach taryfowych G, przyłączonych do sieci Energa-Operator SA, dla których przedsiębiorstwo świadczy usługę kompleksową, od wielu lat ustala ceny energii tylko dla czterech podgrup taryfowych i w trzech strefach czasowych (por.: *Tabela 5*).

Tabela 5. Ceny energii elektrycznej dla odbiorców z grup taryfowych G, przyłączonych do sieci sprzedawcy Energa-Operator SA, dla których spółka świadczy usługę kompleksową, obowiązujące w 2018 roku

Grupa taryfowa (symbol)	Ceny energii elektrycznej [zł/kWh] bez podatku VAT		
	całodobowa	dzienna/ szczytowa	nocna/ pozaszczytowa
<i>Podstawowa (G11)</i>	0,2422	-	-
<i>Tanie Godziny (G12)</i>	-	0,2823	0,1830
<i>Oszczędne Noce i Weekendy (G12w)</i>	-	0,2954	0,1921
<i>Ekonomiczna Dolina (G12r)</i>	-	0,3247	0,1468

Źródło: („Biuletyn Branżowy URE ...” 2017)

PGE-Obrót SA zajmujące się obrotem energią elektryczną w największym w Polsce przedsiębiorstwie energetyczne (Grupa PGE) ustala ceny energii elek-

trycznej w następujących czterech podgrupach taryfowych i w trzech strefach czasowych:

1. komfortowa G11, dla strefy czasowej całodobowej,
2. elastyczna G12, dla strefy dziennej i nocnej,
3. weekendowa G12w, dla strefy dziennej i nocnej,
4. niedzielna G12n, dla strefy dziennej i nocnej.

W ramach powyższych podgrup taryfy G i stref czasowych w 2018 roku przyjęto takie same ceny energii dla wszystkich odbiorców przyłączonych do sieci dystrybucyjnej PGE Dystrybucja SA, a więc geograficznie duży obszar (od Białegostoku po Łódź, Warszawę, Lublin, Rzeszów).

Wiele przedsiębiorstw energetycznych oferuje podpisywanie umów okresowych przy zachowaniu stałej (zwykle dotychczasowej) ceny jednostkowej energii, wpływając jednocześnie na podświadomość klienta, że cena potencjalnie w niedalekiej przyszłości wzrośnie. W rzeczywistości nie zawsze ma to miejsce.

Zabezpieczenie interesów odbiorcy energii z grupy taryfowej G

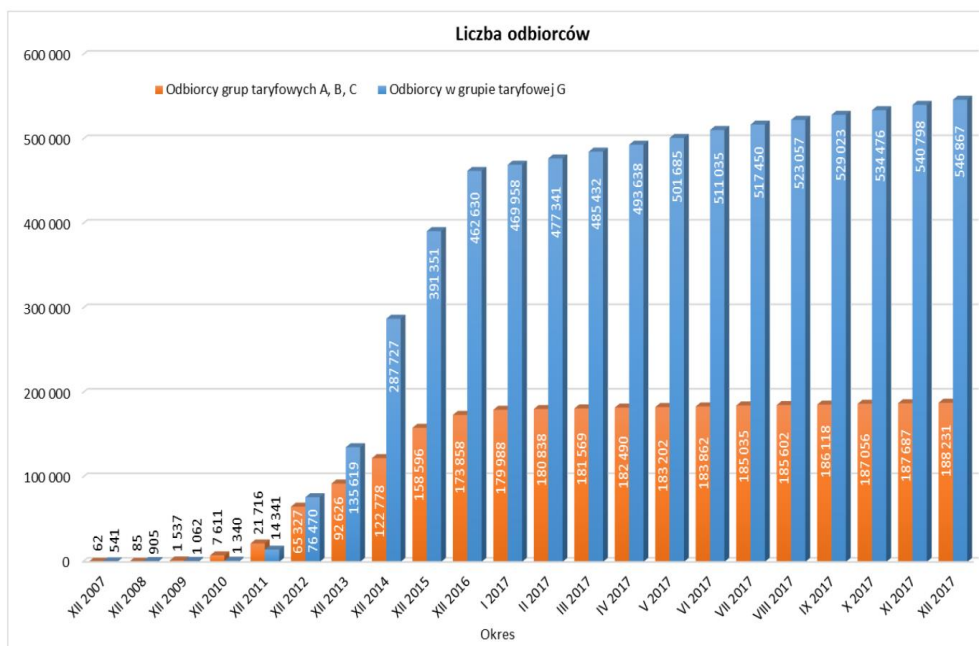
Prawo energetyczne daje każdemu odbiorcy energii elektrycznej prawo wyboru dostawcy usługi dystrybucyjnej i sprzedawcy energii jako towaru. Odbiorca energii, w tym gospodarstwo domowe, decyduje o tym, czy zawrzeć dwie odrębne umowy, tj. jedną ze sprzedawcą, a drugą umowę z dystrybutorem energii, czy też zawrzeć jedną umowę, tj. umowę kompleksową. Zdecydowana większość gospodarstw domowych wybiera umowę kompleksową. Na taką decyzję wpływają nie tylko względy formalizowania umów z jednym przedsiębiorstwem energetycznym, ale także względy ekonomiczne.

Wybór przez konsumenta sprzedawcy energii spoza obszaru przyłączenia do sieci powoduje doliczenie do sprzedaży energii kosztu usługi tranzytowej. W przypadku zawarcia umowy kompleksowej – w cenie sprzedaży energii jest ujęta pełna cena nabycia energii przez przedsiębiorstwo obrotu². Natomiast potencjalnie dodatkowego kosztu może nie być, jeżeli konsument dokona wyboru sprzedawcy działającego na terenie dystrybutora. Dystrybutorzy są zobligowani do ujawnienia na swoich stronach internetowych listy sprzedawców działających na terenie ich działania, tzn. tych, którzy zawarli z dystrybutorem Generalne Umowy Dystrybucji. Z listy tej odbiorca może dokonać wyboru sprzedawcy. Wybór sprzedawcy spoza listy będzie wiązał się z oczekiwaniem na zawarcie między dystrybutorem a tym sprzedawcą Generalnej Umowy Dystrybucji.

Wprowadzona w Polsce od dnia 1 lipca 2007 r. zasada TPA (ang. Third Party Access), czyli zasada dostępu strony trzeciej do sieci oraz uwolnienie cen sprzedaży energii, za wyjątkiem gospodarstw domowych, znacząco zmieniła zachowania przedsiębiorstw energetycznych (Nagaj 2013). Kształtowanie się liczby odbiorców, którzy zmienili dostawcę energii, przedstawiono na *Rysunku 2*. Wynika stąd, że liczba odbiorców TPA w gospodarstwach domowych według stanu na koniec

² Szerzej o kwalifikowanych składnikach ceny sprzedaży energii przez wytwórcę lub dystrybutora w: (Buk 2013).

grudnia 2017 roku (grupa taryfowa G) wyniosła 546 867, a więc zwiększyła się od końca grudnia 2016 roku o 84 237, co stanowi wzrost o 18,2%. Należy przy tym zaznaczyć, że w 2016 roku funkcjonowało ok. 17,24 mln odbiorców końcowych, z czego 90,6% (15,61 mln) to odbiorcy z grupy taryfowej G, w tym w przeważającej większości odbiorcy w gospodarstwach domowych (ponad 14,63 mln).

Rysunek 2. Liczba odbiorców, którzy zmienili dostawcę energii w latach 2007-2017

Źródło: (www.ure.gov.pl, NewsletterTPA)

Niestety, mimo pełnej jawności taryf za energię elektryczną, indywidualny konsument nie jest w stanie przeprowadzić ex ante rachunku opłacalności zmiany dostawcy energii. Dla ułatwienia dokonania takiego rachunku na stronie internetowej URE udostępniony jest kalkulator taryfowy, umożliwiający porównywanie ofert sprzedawców energii elektrycznej skierowanych do odbiorców w gospodarstwach domowych, a tym samym pomagający w dokonaniu wyboru najkorzystniejszej z tych ofert dla siebie.

Istniejący system ograniczonego regulowania cen energii dla odbiorców indywidualnych, zwłaszcza dla gospodarstw domowych, polegający na zatwierdzeniu przez Prezesa URE stosownych taryf, z pewnością ogranicza wzrost cen energii dla tej grupy klientów, zwłaszcza wskutek ponoszenia nieuzasadnionych kosztów. Należy jednak podkreślić, że taryfy stosowane są wyłącznie w zakresie sprzedawcy z urzędu. Sprzedawca, który nie pełni funkcji sprzedawcy z urzędu stosuje cenniki, które nie są zatwierdzane przez Prezesa URE. Oczywiście ze strony przedsię-

biorstw energetycznych widoczne jest od lat lobbowanie na rzecz uwolnienia cen energii dla wszystkich odbiorców.

Literatura

1. „Biuletyn Branżowy URE – Energia Elektryczna”, nr 198 (2420), 15 grudnia 2017.
2. Buk H. (2013), *Koszty kalkulowane w taryfie energii elektrycznej*, „Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu”, nr 291. DOI: 10.15611/pn.2017.478.14
3. Nagaj R. (2013), *Regulacyjna rola państwa na przykładzie polskiego rynku usług telekomunikacyjnych i elektroenergetyki*, „Gospodarka Narodowa”, nr 5-6(261-262).
4. Nestoruk I.B. (2000), *Prawo konkurencji. Testy, kazusy, tablice*, C.H. Beck, Warszawa 2000.
5. Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 29 grudnia 2017 r. w sprawie szczegółowych zasad kształtowania i kalkulacji taryf oraz rozliczeń w obrocie energią elektryczną (Dz.U. 2017 poz. 2500).
6. Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 4 maja 2007 r. w sprawie szczegółowych warunków funkcjonowania systemu elektroenergetycznego (Dz.U. 2007 nr 93 poz. 623, z późn. zm.).
7. Ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. *Prawo energetyczne* (tekst jednolity: Dz.U. 2017 poz. 220).
8. Ustawa z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (tekst jednolity: Dz.U. 2017 poz. 2168).
9. Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. *Kodeks cywilny* (tekst jednolity: Dz.U. 2017 poz. 459).
10. www.ure.gov.pl (dostęp: 21.02.2018).
11. Zawada M., Pabian A., Bylok F., Cichobłaziński L. (2015), *Innowacje w sektorze energetycznym*, „Zeszyty Naukowe Politechniki Częstochowskiej. Zarządzanie”, nr 19.

REGULATING PRICES AND COSTS OF ELECTRICITY TRADE FOR HOUSEHOLDS

Abstract: The liberalization of the electricity market has been taking place in Poland for over 20 years. One of the main problems of this process is the mechanism of regulating prices and costs by the State. The aim of the article is to estimate the currently functioning price formation system in the electricity trade. In this link of the entire value creation chain in the electricity sector, significant progress in price release has taken place since 2007. The only group of consumers that is protected against the excessive increase in electricity sales prices is households.

Keywords: electricity prices, reasonable costs, household, price regulation